

Artikel: Op de vlucht. De Maledivische sultan die zijn rijk verloor en de VOC om hulp vroeg (1706-1712)

Auteur: Casper Pietrow

Verschenen in *Skript Historisch Tijdschrift*, jaargang 46.3, 06-17.

©2024 Stichting Skript Historisch Tijdschrift, Amsterdam

ISSN 0165-7518

Abstract: This article examines a historical event between 1706 and 1712, where Sultan Muzhir al-Din of the Maldives lost his throne and sought the help of the Dutch East India Company (VOC) to reclaim it. The new sultan, Muzaffar Muhammad Imaduddin II, also contacted the VOC, urging them not to assist Muzhir. As a result, the VOC became embroiled in a diplomatic struggle for the Maldivian throne. The study showcases Maldivian history using VOC sources, providing insights into the VOC's interactions with smaller Asian states. This is achieved by analyzing multiple perspectives, including letters from Muzhir al-Din, Muzaffar Muhammad Imaduddin II, and VOC officials. The article elucidates the complex political and diplomatic dynamics, offering a unique insight into a previously untold story.

Skript Historisch Tijdschrift is een wetenschappelijk blad dat viermaal per jaar verschijnt. De redactie, bestaande uit studenten en pas afgestudeerden, wil bijdragen aan actuele historische debatten, en biedt getalenteerde studenten de kans om hun werk aan een breder publiek te presenteren.

OP DE VLUCHT

DE MALEDIVISCHE SULTAN DIE ZIJN RIJK VERLOOR EN DE VOC OM HULP VROEG (1706-1712)

Casper Pietrow

De Verenigde Oost-Indische Compagnie (VOC) had tijdens haar bestaan contact met diverse entiteiten, waaronder grote rijken zoals de Mogol- en de Ming-dynastie. Naast deze invloedrijke spelers in het politieke landschap onderhield de VOC ook relaties met kleinere rijken die minder prominent aanwezig waren in de politieke arena van Azië, zoals het Sultanaat Bima. Deze interacties zijn echter vaak historisch interessant, omdat de VOC hierdoor in unieke situaties terecht kwam en gedwongen werd om specifieke benaderingen te ontwikkelen. Dit artikel richt zich op een dergelijke situatie: een Maledivische sultan genaamd Muzhir al-Din die uit zijn eigen rijk vluchtte en bij de VOC om hulp vroeg om zijn heerschappij te herstellen.

Het doel van dit onderzoek is om meer zichtbaarheid te geven aan de Maledivische geschiedenis door gebruik te maken van VOC-bronnen. Daarnaast draagt dit onderzoek bij aan de historiografie van het politieke landschap van de VOC. Door de casus van sultan Muzhir al-Din te bestuderen, wordt inzicht verkregen in de unieke diplomatieke en politieke dynamiek tussen de VOC en kleinere Aziatische rijken.

Het verhaal over de gevluchte sultan Muzhir al-Din is indertijd in slechts twee secundaire bronnen genoemd en vanuit één perspectief. Een enkele Arabische bron parafraseerde het evenement in twee zinnen: 'De Maledivische sultan Muzhir al-Din vertrok naar Mekka en strandde in India, waarna Muhammad Imaduddin zijn troon overnam.'¹ De tweede secundaire bron van Harry Charles Purvis Bell was een meer gedetailleerde herverselling. Zijn verhaal werd echter ook in minder dan tweehonderd woorden uitgelegd en slechts vanuit één perspectief, waarbij bijvoorbeeld de rol van de VOC in het verhaal ontbrak.² Het verhaal in dit artikel biedt tal van perspectieven van de Malediviërs, waaronder die van het hof van Muhammad Imaduddin en van Muzhir al-Din. Bovendien zijn er ook gedetailleerde perspectieven van de VOC over deze situatie beschreven. Hiervoor zullen vijf brieven bestudeerd worden. Dit waren brieven afkomstig van de VOC, maar ook van de zittende sultan en de vluchtende sultan. Het is belangrijk om te beseffen dat we met partijdige bronnen te maken hebben. Zo schetste Muzaffar Muhammad Imaduddin II logischerwijs een negatief beeld van zijn rivaal. De gevluchte sultan, Muzhir al-Din, gaf in zijn eigen correspondentie een andere uitleg en motiveerde zijn acties; deze kunnen ook onwaarheden bevatten. Tussen deze brieven door besprak ook de VOC de situatie en hoe ze hierop zouden reageren. Al deze perspectieven en discussies samen zullen worden besproken, waarna er een gedetailleerd beeld ontstaat van de gebeurtenissen die plaatsvonden.

Allereerst zal een inleiding worden gegeven over de handels- en diplomatieke relatie tussen de VOC en de Malediven. Hierbij wordt uitgelegd waarom de VOC interesse had in de eilanden en welke doelen zij daar nastreefden. Daarnaast wordt besproken wat de algemene patronen waren in de politieke relaties waarin de VOC zich bevond, zowel met grote als kleinere rijken. Deze inleiding biedt achtergrondinformatie waarmee later conclusies en vergelijkingen gemaakt kunnen worden. Het verhaal van de gevluchte sultan wordt in drie delen besproken. Eerst wordt de versie van de concurrerende sultan Muzaffar Muhammad Imaduddin II behandeld. Vervolgens komt het perspectief van Muzhir al-Din aan bod, de besproken sultan zelf, die een ander verhaal vertelt. Daarna worden de bijbehorende correspondenties van de VOC besproken, die meer context en een afsluiting van het verhaal geven. Tot slot zal een conclusie worden gegeven, waarin de uitgelichte politieke relatie wordt vergeleken met andere politieke relaties van de VOC.

Cornelis Steiger, *Colombo gezien vanaf de rede* (1710), van: Rijksmuseum, Rijksstudio, verkregen via <https://www.rijksmuseum.nl/nl/rijksstudio>

Historische context

Tijdens de zeventiende eeuw voerde de VOC geregeld oorlog tegen de Portugezen, wat leidde tot een overwinning voor de VOC en de verwerving van aanzienlijke gebieden in Ceylon en Malabar.³ Hierdoor verkreeg de VOC ook hegemonie over de Maledivische eilanden en werden ze de opvolgers van de Portugezen. In tegenstelling tot de Portugezen streefde de VOC echter niet naar kolonisatie van de eilanden, maar beschouwde deze als potentiële handelspartners.⁴

Dit is opvallend, aangezien de Malediven weinig natuurlijke rijkdommen bezaten. Er waren geen mineralen op de eilanden en er werden geen gewassen verbouwd, omdat de eilanden voornamelijk uit zand bestonden. De Malediven waren niet zelfvoorzienend en moesten handel drijven met andere landen om essentiële producten zoals rijst te verkrijgen.⁵ Ondanks deze beperkingen hadden ze een waardevolle handelswaar waar ze bijna een monopolie op hadden: kaurischelpen, verkregen door de oogst van zeeslakken.

De ligging van de eilandengroep midden in de oceaan maakte het voor de bewoners gemakkelijk om deze slakken in grote hoeveelheden te verzamelen. Kaurischelpen waren waardevol vanwege hun functie als valuta in andere gebieden. In China functioneerden ze als munten voor talrijke handelstransacties en hetzelfde gold voor andere Aziatische landen. Buiten Azië werden kaurischelpen gebruikt om slaafgemaakten in Afrika te kopen, wat het belang van deze schelpen in het handelsnetwerk van de zeventiende eeuw benadrukt.⁶

Om een idee te geven van hoeveel kaurischelpen er beschikbaar waren op de Malediven, kunnen we kijken naar de handelstransacties van de VOC. Een VOC-brief uit 1706 vermeldde dat ze 162.000 pond kaurischelpen uit de Malediven hadden verkregen, terwijl ze slechts ongeveer 100.000 pond uit Malabar en Bengalen samen hadden verkregen, ondanks dat dit veel grotere gebieden waren.⁷ Aangezien Bengalen en Malabar vaak hun kaurischelpen uit de Malediven importeerden, is het bovendien aannemelijk dat een aanzienlijk deel van die honderdduizend pond ook van de Malediven afkomstig was.

Het duurde lang voordat de Malediviërs de VOC accepteerden, waarschijnlijk door de slechte ervaringen die ze met de Portugezen hadden, die hen probeerden te koloniseren en hun Maledivische leiders bekeerden tot het christendom.⁸ De VOC-medewerkers werden meerdere keren weggejaagd tijdens de late zeventiende eeuw.⁹ Echter, langzaam werd er vertrouwen opgebouwd en uiteindelijk werden de twee partijen handelspartners, waarbij de VOC op bevel van de Heren Zeventien zoveel mogelijk kaurischelpen begon te importeren. Het is onduidelijk wanneer de Malediviërs de VOC-vertegenwoordigers begonnen te accepteren, maar na 1723 waren er minder conflicten. De focus van dit artikel ligt op een periode net voordat de relatie begon te stabiliseren: de turbulente jaren van 1706 tot 1712, waarin er veel onzekerheid was in het politieke landschap van de Malediven.

Naast het bespreken van de historische context van de Malediven, is het ook belangrijk om de gebruikelijke benadering van de VOC ten opzichte van Aziatische vorsten toe te lichten. Deze dynamiek kan het best worden beschreven aan de hand van twee verschillende situaties: hoe de VOC omging met grotere rijken en met kleinere rijken. Bij grotere rijken, waar de VOC niet voldoende macht had om invloed uit te oefenen, zoals bij China, Japan en het Mogolrijk, was het vaak de VOC die toenadering zocht in de hoop op een voordelige relatie. Voorbeelden hiervan tonen aan dat de VOC verschillende strategieën gebruikte

om dit te bereiken. Zo is bekend dat VOC-delegaties in China lokale tradities volgden, zoals het knielen op de koude bestrating van het keizerlijk paleis in Beijing tijdens de winter van 1795.¹⁰ Dit toonde de nederige positie die de VOC aannam, in tegenstelling tot de Britten en de Russen. In Japan was de VOC volledig afhankelijk van de welwillendheid van Japan en moest ze zich strikt aan de Japanse regels houden, zoals het alleen mogen verblijven op het kunstmatige eiland Deshima en slechts één keer per jaar een hofreis naar het Japanse vasteland mogen maken.¹¹ In het Mogolrijk werden vergelijkbare privileges verleend door de Mogol khan aan de VOC, waardoor zij daar konden handelen. Het onderhouden van goede relaties met de lokale heersers was cruciaal.¹²

Bij kleinere rijken was de dynamiek vaak anders. Hier kon de VOC meer eisen stellen, zoals te zien was in de betrekkingen met Bima en Makassar. Makassar was in oorlog met de VOC, waarna de VOC erin slaagde hen te onderwerpen in 1667.¹³ Dit gaf de VOC de gelegenheid om een dominante positie te bekleden. De situatie was anders wat betreft het Sultanaat Bima. De VOC verdreef de Makassarers die Bima hadden veroverd, waarna een alliantie werd gevormd met Bima. Dit maakte de VOC tot de dominante partij, waardoor zij voordelige contracten kon bemachtigen.¹⁴ In de volgende hoofdstukken zal een unieke situatie worden beschreven waarin een voormalige Maledivische sultan en de zittende Maledivische sultan de VOC benaderden voor een gunst. Deze gebeurtenis zal verdere inzichten bieden in de relatie tussen de Malediven en de VOC, die vervolgens kan worden vergeleken met andere relaties.

Perspectief Muzaffar Muhammad Imaduddin II

Tijdens de periode 1706-1712 deed zich een opmerkelijke gebeurtenis voor waarbij een Maledivische sultan zijn rijk verliet en later probeerde het terug te veroveren. De redenen voor deze gebeurtenissen variëren per document, aangezien verschillende brieven deze situatie beschrijven vanuit uiteenlopende perspectieven. Om te beginnen met de beschrijving van de concurrent en de nieuwe sultan Muzaffar Muhammad Imaduddin II. Volgens Imaduddin begon het allemaal in 1706, toen de toenmalige sultan van de Malediven, Muzhir al-Din, zijn leger gebruikte om zijn wil op te leggen.¹⁵ Langskomende handelaren werden geconfronteerd met 'onredelijk' hoge tolheffingen en het leger confisqueerde de goederen van Portugese, Britse, Nederlandse en 'Moorse' handelaren (waarbij 'Moorse' verwijst naar moslims), die schipbreuk hadden geleden op de eilanden. Niet alleen werden handelaren uit verschillende regio's getroffen, maar het leger confisqueerde ook de bezittingen van overleden Malediviërs. Tot slot nam Muzhir al-Din al het goud en zilver van de staatsschatkist in beslag.¹⁶

Met de gestolen goederen verliet hij het sultanaat en begon aan een reis naar de stad Mocha, een belangrijke handelsstad in het huidige Jemen, vooral bekend om de koffiehandel.¹⁷ Daar gaf hij al het geld uit dat hij met de tolheffingen en confiscaties vergaard had. Vervolgens zeilde hij terug en arriveerde in de Indiase stad Surat, waar hij een Franse delegatie ontmoette en geld van hen leende. Uiteindelijk kon hij het geleende geld niet terugbetalen, wat leidde tot zijn arrestatie. Hij verbleef een heel jaar in de gevangenis totdat vier van zijn loyale dienaren hem hielpen ontsnappen; deze waren waarschijnlijk met hem meegereisd.¹⁸

Na het horen van zijn ontsnapping stuurde het Maledivische hof een brief naar de VOC-functionarissen in Ceylon, waarin werd vermoed dat de sultan

zich in Ceylon schuilhield. De brief eindigde met een dringend verzoek aan de VOC om deze vluchtende sultan geen hulp te bieden. Vervolgens werd er in 1707 een brief geschreven door Cornelis Jaen Simons, de gouverneur van Ceylon. Deze brief reageert op de voorgaande correspondentie. In de brief feliciteert hij Muhammad Imaduddin met zijn benoeming tot nieuwe sultan. Vervolgens bevestigt hij dat er geen Maledivische schepen waren waargenomen in Ceylon, waardoor het onwaarschijnlijk was dat de Maledivische sultan daar naartoe was gevlucht, al bleek dit later onjuist. De brief sloot af met de verzekering dat de VOC de gevluchte sultan niet zal ondersteunen. De tweede vertaalde brief van Muhammad Imaduddin schetste een vergelijkbaar verhaal van de gebeurtenis. Het grootste verschil was dat Muzhir al-Din zijn geld niet in Mocha, maar in Surat uitgaf om een schuld aan de Fransen af te betalen. Omdat hij niet genoeg had om deze schuld volledig af te betalen, werd hij alsnog gevangengenomen. Verder is het verhaal vergelijkbaar met de eerder beschreven gebeurtenissen.

Aangezien de nieuwe Maledivische sultan om hulp vroeg, kan geconcludeerd worden dat de Maledivische delegatie de VOC als een benaderbare politieke entiteit zag. Vergeleken met eerdere ervaringen, waarbij VOC-vertegenwoordigers niet welkom waren op de eilanden, toont dit aan dat er vooruitgang was in de relatie tussen de VOC en de Malediven. Dat de VOC ook duidelijk maakte de verstoten sultan niet te helpen, geeft bovendien aan dat ze de nieuwe hegemonie accepteerden en met de nieuwe sultan verder een relatie wilden opbouwen. De relatie tussen de VOC en de Malediven in de vroege achttiende eeuw was egalitair. Dit kwam het sterkst naar voren tijdens een handelsreis van de VOC naar de Malediven in 1728. De VOC probeerde kaurischelpen te kopen voor een lagere prijs, maar de toenmalige Maledivische sultan hield vol dat de prijs niet zou zakken, waarna de VOC instemde met de hogere prijs. Hoewel de VOC natuurlijk de prijs probeerde te drukken, was er geen sprake van dwang; het was een normale handelsovereenkomst, vergelijkbaar met hoe de VOC handelde met grotere rijken.¹⁹

Perspectief Muzhir al-Din

Na de correspondentie van Muhammad Imaduddin ontving de VOC ook een brief van Muzhir al-Din, de gevluchte sultan, waarin hij zijn perspectief uiteenzette. Uit zijn verhaal wordt al snel duidelijk dat de reisbestemmingen vergelijkbaar waren, maar dat de interpretatie van de gebeurtenissen totaal anders is. Muzhir al-Din begon zijn verhaal met de mededeling dat hij besloot de Malediven te verlaten om een bedevaart naar Mekka te ondernemen.²⁰ Echter, hij maakte zich zorgen over zijn sultanaat en zijn familie, aangezien er een kans bestond dat hij zijn heerschappij zou verliezen bij zijn vertrek. Hij verwees naar het verraad dat zijn oom, een voormalige Maledivische sultan, had ervaren door de Tachorphaanfamilie, de voormalige heersers voordat de dynastie van Muzhir al-Din aan de macht kwam. Nadat zijn oom verraden was, had hij de desbetreffende Tachorphaan verbannen naar een afgelegen eiland. Deze Tachorphaan was niemand minder dan de concurrent van Muzhir al-Din, Muzaffar Muhammad Imaduddin II. Deze straf van verbanning bleef van kracht totdat Muzhir al-Din de sultan werd en Muhammad Imaduddin gratie verleende. Niet alleen verleende hij hem gratie, maar hij besloot hem ook een belangrijke positie in het leger te geven. Waarom hij dit deed, is onbekend. Mogelijk wilde Muzhir al-Din laten zien dat hij vergevingsgezind was. Daarnaast is het ook mogelijk dat Muhammad Imaduddin

aanhangers had in de Malediven, die het de sultan lastig zouden maken wanneer hij Imaduddin geen gratie verleende.

Muzhir al-Din was zich bewust van het risico dat Muzaffar Muhammad Imaduddin II hem zou kunnen verraden, net zoals hij eerder had gedaan. Om zichzelf te beschermen tegen een soortgelijk verraad, sloot Muzhir al-Din een pact met Muhammad Imaduddin. Dit pact omvatte de belofte dat Muhammad Imaduddin hem tijdens zijn afwezigheid niet zou verraden en dat hij Muzhir al-Dins zoon als plaatsvervangend heerser zou erkennen, totdat Muzhir al-Din terugkeerde. Na het sluiten van het pact nam de sultan afscheid en vertrok hij richting Mekka, waar hij erin slaagde zijn bedevaart te voltooien. Na het vervullen van zijn religieuze verplichtingen keerde hij terug naar de Malediven, maar leed hij schipbreuk nabij Surat. Desondanks slaagde hij erin een klein schip van handelaren te verwerven, waardoor hij zijn reis naar de Malediven kon voortzetten.²¹

Eenmaal terug op de Malediven ontdekte de sultan dat zijn grootste angst werkelijkheid was geworden: Muhammad Imaduddin had het pact verbroken, de plaatsvervangende koning afgezet en zichzelf tot sultan uitgeroepen. Muhammad Imaduddin had zijn belangrijke positie in het leger gebruikt om de troon over te nemen. Bewust van de consequenties als hij in handen zou vallen van Muhammad Imaduddin, probeerde de voormalig sultan tevergeefs te ontsnappen met zijn kleine schip. Hij werd echter gevangengenomen door het

Barent Langenes, *Maldivae Insulae* (1602), verkregen via <https://www.helmink.com/print/?Stock=18789&Label=bertius-maldivas>

leger van Muhammad Imaduddin en vervolgens geïsoleerd op Poemamoeloeke, hetzelfde eiland waar zijn oom gevangen werd gehouden.²² Het is niet bekend waarom Imaduddin Muzhir al-Din niet meteen executeerde. Mogelijk was het een wraakactie om Muzhir al-Din hetzelfde lot te laten ondergaan dat Muhammad Imaduddin van Muzhirs oom had gekregen.

In gevangenschap werd de sultan geconfronteerd met een erbarmelijke situatie, waarbij de dienaren van Muhammad Imaduddin hem probeerden vergiftigd voedsel te geven. Hij wist te overleven dankzij zijn dienaren, die hem regelmatig in het geheim voedsel brachten. Toen hij hoorde van plannen om hem vastgebonden in zee te gooien, besloot hij te vluchten. Hij slaagde erin te ontsnappen en ontmoette vier van zijn dienaren op een klein schip, waarmee hij naar Ceylon reisde.²³

In Colombo probeerde de verdreven sultan de VOC-functionarissen te overtuigen van zijn rechtmatige troonopvolging, maar zijn uiterlijk, als gevolg van zijn lange gevangenschap, kwam niet overeen met de verwachtingen die functionarissen hadden van een Maledivische sultan. Pas nadat Bengaalse handelaren hem herkenden, begon de VOC de situatie beter te begrijpen. De sultan verklaarde in zijn brief dat hij goed werd verzorgd door de VOC-functionarissen en dat ze hem hadden gered van de brute Muhammad Imaduddin. Hierin gaf hij ook een reden waarom hij naar de Nederlanders ging: 'De grote goedertierenheid en bescheidenheid van de Compagnie is overall bekend, dus ik heb gehoord dat men zich veilig kan voelen onder haar bescherming.'²⁴ Hij beloofde de VOC jarenlang gratis kaurischelpen te leveren als ze hem weer op de troon zouden zetten, en bovendien nog eens twaalf kotij (15.000 kg) kaurischelpen bij zijn herstel tot sultan.²⁵

Een opvallend aspect van dit verhaal vanuit Maledivisch perspectief was de keuze van de sultan om naar Ceylon te reizen, waarbij hij andere omliggende partijen negeerde. Hij had bijvoorbeeld naar andere Europese partijen in India kunnen gaan of naar inheemse machthebbers in Bengalen waarmee werd gehandeld. Dit contrasteert met het algemene beeld van weerstand tegen VOC-functionarissen onder de Malediviërs. Hoewel er nog steeds bewijs is van agressief gedrag tegenover VOC-functionarissen voor en na dit verhaal, biedt de handelwijze van deze specifieke sultan enige nuance aan de situatie. Hofleden die VOC-functionarissen ontvingen en dienaren die naar Ceylon reisden, vertoonden niet dezelfde mate van aversie. Blootstelling aan verschillende ervaringen met VOC-functionarissen kan hebben bijgedragen aan een meer genuanceerde perceptie en verminderde afkeer jegens hen.

Perspectief VOC

De VOC had onderlinge correspondentie die meer context bood over de situatie rondom de gevluchte sultan. Deze correspondentie vond voornamelijk plaats tussen functionarissen op Ceylon, met een focus op die van Galle en Colombo. De eerste brief, zoals eerder vermeld, werd verzonden door functionarissen die in Colombo verbleven naar de functionarissen in Galle.

De brief begon met een bespreking van de opbrengst van kaurischelpen die ze van de Malediven hadden ontvangen. Ze waren tevreden met de 162.000 pond die ze van de Maldiven hadden ontvangen, omdat ze hun quotum hadden bereikt met een extra 17.000 pond uit Malabar en 97.000 pond uit Bengalen.

De Heeren Zeventien eisten dit jaar 250.000 pond kaurischelpen, en de totale opbrengst kwam uit op 242.000 pond, wat dicht bij de eis lag.²⁶

Na het bespreken van handelstransacties informeerde een functionaris van Colombo over vier Malediviërs die een vergunning hadden gekregen om Ceylon binnen te komen. Deze vier personen verloren hun boot bij Negombo, en nadat hun schip weer opdook, werd duidelijk wie deze personen waren: de dienaren van de gevluchte sultan Muzhir al-Din. De dienaren van de sultan verklaarden dat ze wilden dat de VOC de gevluchte sultan zou helpen. Gouverneur Cornelis Joan Simons was geïnteresseerd in de wensen van de gevluchte sultan, maar hij kon niet beslissen of hij hem moest helpen. Aangezien Muzhir al-Din zelf afwezig was, was het moeilijk te begrijpen wat hij echt wilde. Gouverneur Simons verklaarde dat de sultan in vermomming naar Galle had moeten komen om de zaak met commandant Nicolaas Welter te bespreken.²⁷

De volgende brief is van Galle naar Colombo gestuurd over dit specifieke voorval. Hierin beslissen commandant Nicolaas Welter en zijn raad over de koers van actie met betrekking tot de gevluchte sultan. In deze brief legt commandant Welter drie redenen uit waarom ze hebben besloten de afgezette sultan niet te helpen. Ten eerste stellen ze dat ze niet de bevoegdheid hebben om de legitimiteit van de afzetting van sultan Muzhir al-Din te onderzoeken. Ten tweede vonden ze de redenen van de gevluchte sultan niet overtuigend genoeg, hoewel ze niet expliciet uitleggen waarom ze tot deze conclusie zijn gekomen. Ten slotte bevestigen ze dat deze situatie op de Malediven de relatie met de VOC niet significant zou beïnvloeden.²⁸

Met deze drie argumenten concludeerden ze dat er geen reden was om de voormalige sultan te helpen. Desondanks bood de VOC de gevluchte sultan alternatieve manieren om te ontsnappen. Ze presenteerden hem twee voorstellen om te ontsnappen: om discreet aan boord te gaan van het Bengaalse schip, dat op dat moment in Galle lag, of om verborgen te blijven binnen Ceylon maar buiten hun zicht. De brief eindigt met de informatie aan de gouverneur van Colombo dat de VOC de gevluchte sultan Muzhir al-Din niet zal overdragen aan Muhammad Imaduddin. Dit ging volgens de VOC tegen haar principes en het recht van de volkeren in, aangezien de leden van de VOC de situatie liever diplomatiek wilden afhandelen. Een derde brief gaf aan dat de sultan in het geheim besloot de omgeving te verlaten met het Bengaalse schip.²⁹ Het was duidelijk dat de VOC een neutrale positie innam in deze kwestie. Ze was niet van plan om een van de partijen te helpen bij het bereiken van hun doelen. Dit gold zowel voor het arresteren van Muzhir al-Din als voor het heroveren van de Malediven voor hem. De VOC besloot uiteindelijk dat het voor de handhaving van haar neutraliteit het best was om de voormalige sultan te vragen haar gebied te verlaten.

De laatste brief, gedateerd 20 januari 1708, werd verzonden van Porto Novo naar gouverneur Joannes van Steelant, niet vanuit Ceylon maar vanuit Coromandel. Coromandel omvatte de zuidoostelijke kustlijn van India, met verschillende handelsposten zoals Nagappattinam en Porto Novo. Nagappattinam fungeerde als het hoofdkwartier waar de gouverneur was gevestigd, terwijl Porto Novo een handelspost was die gespecialiseerd was in textielhandel. De brief documenteert de ervaringen van het hoofd van de handelspost Adriaen Stijns, die probeerde Nagappattinam te verlaten met een schip. Hoewel het schip de volgende dag zou vertrekken, merkte Stijns op dat er een andere boot in de buurt

was. Het betrof een boot met de Malabari-prins Adieragie, een prins uit de regio Malabar aan de westkust van India, die, zo vermoedde men, zaken wilde doen met een afgezette sultan om diens troon te herstellen. Op dat moment bevond deze sultan zich in Nagappattinam.³⁰

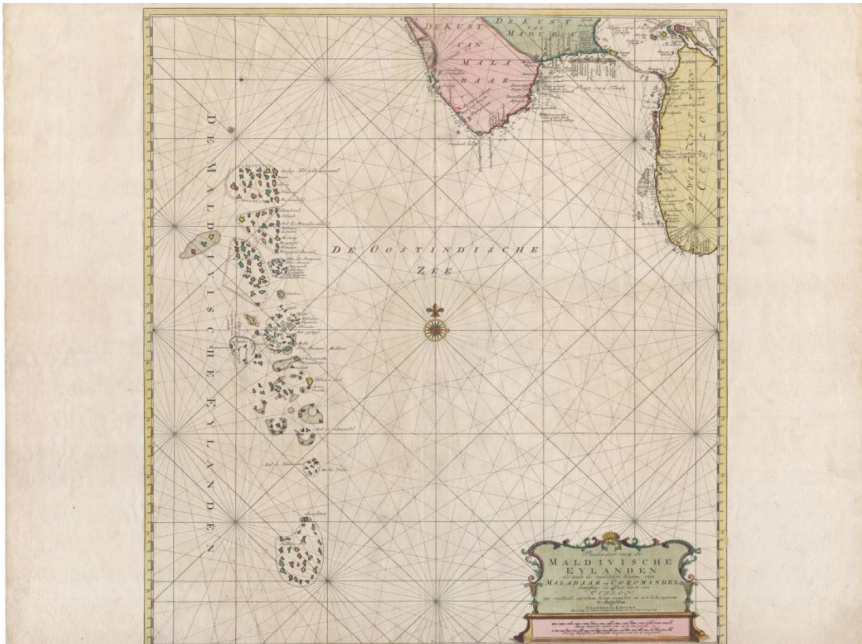
Hoewel de exacte reden niet werd vermeld, onderging prins Adieragie een verandering van plan door een onvoorziene wending van de gebeurtenissen. Na eerst te hebben gedineerd met de voormalige sultan en vervolgens diens woning te hebben bezocht, kwam de prins bij Muzhir al-Din op bezoek om hem naar verluidt welterusten te wensen. Echter, bij het openen van de deur werd Muzhir al-Din begroet door Malabari-troepen die hem aanvielen, vastbonden en ontvoerden. De brief speculeerde over de intenties van de Malabari, waarbij werd aangenomen dat het doel was om Muzhir al-Din gevangen te nemen en over te dragen aan Muhammad Imaduddin. De Malabari-prins instrueerde de medewerkers van Porto Novo en Stijns om het gebied niet te verlaten totdat zij zelf vertrokken waren.

Waarom de prins dit deed, is niet helemaal duidelijk. Mogelijk had hij een relatie met Muhammad Imaduddin en hielp hij hem daarom tegen zijn rivaal. Het is ook mogelijk dat hij een betaalde opdracht kreeg om Muzhir al-Din terug te brengen naar de Malediven. Muzhir al-Din was duidelijk bezig met het samenstellen van een leger, dus wellicht bedacht Muhammad Imaduddin deze list om hem gevangen te nemen.

Deze correspondentie suggereert mogelijk de laatste momenten van de sultan. Toch blijkt dit niet het geval te zijn. Bell heeft nooit melding gemaakt van een ontvoering door een Malabari-prins, hoewel hij wel ontwikkelingen heeft vermeld die na deze brief plaatsvonden. Muzhir al-Din wist een leger uit de Indiase regio te verzamelen en viel de Malediven tweemaal aan, waarbij hij bijna het hoofdeiland Malé veroverde tijdens de tweede aanval in 1711.³¹ Deze gebeurtenis staat waarschijnlijk los van de vermeende Malabari-ontvoering in 1708. De gebeurtenissen tussen deze jaren blijven onduidelijk, maar op de een of andere manier slaagde Muzhir al-Din erin een nieuw leger te mobiliseren en tweemaal de eilanden aan te vallen, al was het zonder succes. Na deze periode wordt hij niet meer vermeld in de historische verslagen, waardoor zijn lot verder onbekend blijft; mogelijk was hij overleden tijdens zijn laatste poging.

Buiten het feit dat deze brieven een vrij compleet beeld geven over de gebeurtenissen die zich plaatsvonden, onderstrepen de brieven ook de werking van de relatie tussen de VOC en de Malediven. Dit benadrukt de beperkte betrokkenheid van de VOC bij interne aangelegenheden. Zolang de kaurischelpen binnenstroomden, was de VOC tevreden en bemoeide zij zich nauwelijks met de interne problemen. Ondanks aanbiedingen van de afgezette sultan om meer kaurischelpen te leveren, bleef de VOC onverschillig; ze was tevreden met het niveau van handel dat ze in die periode ontving, waardoor Muzhir al-Din aan zijn lot werd overgelaten. Deze handelwijze was waarschijnlijk niet bedoeld om de voormalige sultan te helpen, maar eerder een manier voor de VOC om dit probleem uit haar gebied te verplaatsen.

Deze manier van handelen staat in contrast met de acties van de VOC op de Banda-eilanden, waar ze de bevolking uitroeide om een monopolie op specerijen te bemachtigen. Zolang er genoeg kaurischelpen binnenkwamen door handel, beschouwde de VOC de relatie als adequaat.

Johannes van Keulen II, *Paskaart van de Maldivische Eylanden* (1753), verkregen via <https://www.helmink.com/print/18961/keulen-maldives>

Conclusie

Deze historische analyse draagt niet alleen bij aan een grotere representatie in de historiografie, maar biedt ook inzicht in het politieke landschap van de Malediven in het begin van de achttiende eeuw. Het onderzoek onthult de complexiteit en dynamiek van de politieke verhoudingen en machtstransities binnen de Malediven, evenals de interacties met externe machten zoals de VOC. Door deze specifieke periode en gebeurtenissen te bestuderen, wordt een gedetailleerder en genuanceerder beeld geschetst van hoe politieke macht werd uitgeoefend en betwist in deze regio. Dit verrijkt niet alleen ons begrip van de Maledivische geschiedenis, maar draagt ook bij aan een bredere kennis van de politieke structuren en relaties in de Indische Oceaan tijdens deze tijd.

Wanneer we deze gebeurtenis vergelijken met de politieke relaties die de VOC had met andere entiteiten, kunnen er verschillende conclusies getrokken worden. In het eerste hoofdstuk werd een beeld geschetst waarin de VOC zich nederig opstelde ten opzichte van machtigere rijken en juist meer haar dominantie toonde bij minder machtige rijken. Dit concept komt minder goed naar voren bij de Malediven. De VOC kreeg de gelegenheid om een dominante positie te verkrijgen in het gebied; Muzhir al-Din gaf aan dat de VOC een uitstekende deal zou krijgen wanneer hij weer op de troon zou worden gezet. Desondanks vond de VOC dit niet overtuigend genoeg om zich te bemoeien met de politieke zaken van de Malediven. Ze respecteerde de positie van de nieuwe sultan, waarmee ze de status quo handhaafde. Ook de gevluchte sultan

behandelde ze met respect door hem stiekem Ceylon te laten verlaten, zodat hij zijn doelen elders kon nastreven. Het was al duidelijk dat er verschillen waren in hoe de VOC kleinere rijken behandelde. In Makassar werden er contracten gevormd na een verovering in de zeventiende eeuw; in Bima werd de politieke relatie verbeterd doordat de VOC ze hielp te bevrijden van Makassar. Terwijl er op de Banda-eilanden een massamoord plaatsvond om een monopolie op nootmuskaat te verkrijgen. De Malediven laten een andere unieke benadering zien, waarbij de VOC eigenlijk niets deed in een situatie waarin ze in andere gebieden of situaties waarschijnlijk wel had gehandeld. Bij de grotere rijken was er duidelijk een nederige houding zichtbaar, waarbij de VOC respectvol omging met de plaatselijke tradities. Tijdens deze gebeurtenis was dit niet waarneembaar, maar dat kon ook te maken hebben met het feit dat de sultan bij de VOC op bezoek kwam en niet andersom, waardoor de VOC zich niet behoefde aan te passen. Het respecteren van de status quo is echter een vergelijking die meer overeenkomt met haar benadering bij de grotere rijken.

Voor toekomstig onderzoek kan er gekeken worden naar de continuïteit in de Maledivische geschiedenis. Er is nog een grote lacune aanwezig over zowel de periode na deze gebeurtenis als ervoor. Het is essentieel om de gebeurtenissen en ontwikkelingen in de Maledivische geschiedenis verder te onderzoeken om een volledig beeld te krijgen van de politieke, sociale en economische dynamiek in deze regio. Voor de VOC is het interessant om te onderzoeken hoe ze omgingen met geboden kansen, zoals die in de Malediven. Hier was er een sultan die aangaf dat hij bereid was om een groot aantal kaurischelpen te leveren in ruil voor hulp. Toch besloot de VOC niet te helpen. Het is goed mogelijk dat dit vaker voorkwam bij kleinere entiteiten. Zo had de VOC ook de gelegenheid om hegemonie over Sumba te verkrijgen in de late zeventiende eeuw, maar doordat ze zelf besloot niet door te pakken, gebeurde dit uiteindelijk niet. Het kan interessant zijn om te achterhalen of dit een terugkerend concept is bij kleinere entiteiten, die vaak belangrijk genoeg waren om contacten mee te onderhouden, maar niet belangrijk genoeg werden geacht om in te investeren.

Het onderzoeken van deze patronen kan waardevolle inzichten bieden in de strategische keuzes van de VOC en haar prioriteiten bij het aangaan van politieke en handelsrelaties. Deze kunnen dan worden vergeleken met grotere imperia en andere kleinere rijken, om zo een beter beeld te krijgen van de manieren van handelen die de VOC hanteerde. Daarnaast kan dit licht werpen op de bredere koloniale en economische strategieën van de VOC en andere koloniale machten in de Indische Oceaan en daarbuiten.

Casper Pietrow studeerde de master Geschiedenis aan de Universiteit Leiden. Hij is gespecialiseerd in koloniale en wereldgeschiedenis. Zijn academische interesses liggen voornamelijk bij de geschiedenis van de zeventiende en vroege achttiende eeuw, met een nadruk op het begrijpen van de dynamiek tussen de VOC en kleinere eilandgemeenschappen.

Eindnoten

- 1 Hasan Taj al-Din, *The Maldivian chronicle Ta'rikh*, 191.
- 2 H. C. P. Bell, 'Excerpta Máldiviana no. 11 Dutch intercourse with the Máldives: Seventeenth century', *The journal of the Ceylon branch of the Royal Asiatic Society of Great Britain & Ireland*, 32:85, delen I., II., III., en IV. (Colombo 1932) 196-197.
- 3 E. Odegard, 'A company of state: the Dutch East India Company and the debates on the Company-State in Asia, 1660s-1690s', *Mechanisms of global empire building* (Porto 2017) 129.
- 4 J. Hogendorn en M. Johnson, *The Shell money of the slave trade* (Cambridge 1986) 42.
- 5 R. Raben, 'European periphery at the heart of the ocean: the Maldives, 17th-18th centuries' in: J. Everaert en J. Parmentier eds., *International conference on shipping, factories and colonization* (Brussel 1996) 45-60.
- 6 Raben, 'The Maldives, 17th-18th centuries', 47.
- 7 Nederlands Nationaal Archief Den Haag (verder NL-HaNA), Verenigde Oost-Indische Compagnie, 1602-1795 (1811), (VOC), inv.nr. 1722, ff. 1063-1066, Brief van de gouverneur van Ceylon aan Galle, 06-07-1706.
- 8 Hogendoorn, *Shell money* 33.
- 9 Idem, 41-42.
- 10 L. Blussé, 'Peeking into the empires: Dutch embassies to the courts of China and Japan.' *Itinerario*, 37:3, (Cambridge 2013) 13-29.
- 11 Ibidem.
- 12 R. Maloni, 'Experience and environment: the Dutch in 17th-century Gujarat', *Proceedings of the Indian History Congress* 67 (2005) 277.
- 13 C.F. Feddersen, Feddersen, C. F., *Principled pragmatism: VOC interaction with Makassar 1637-68, and the nature of company diplomacy* (Agder 2017) 39.
- 14 Idem, 299.
- 15 NL-HaNA, VOC, inv.nr. 8595, 201v, Twee brieven van het Maldivische hof aan de gouverneur van Ceylon, en één brief van de gouverneur van Ceylon aan het Maldivische hof, 25-05-1706.
- 16 Idem, 202r.
- 17 Idem, 207v.
- 18 Idem, 203v.
- 19 NL-HaNA, VOC, inv.nr. inv.nr. 8949, 682v, Reis naar de Malediven, 25-11-1706.
- 20 NL-HaNA, VOC, inv.nr. inv.nr. 8595, 209v, Brief van de vluchtende sultan aan de gouverneur van Ceylon, 25-11-1706.
- 21 Idem, 212r.
- 22 Idem, 213v.
- 23 NL-HaNA, VOC, inv.nr. inv.nr. 8595, 215v, Brief van de vluchtende sultan aan de gouverneur van Ceylon, 25-11-1706.
- 24 Idem, 216r.
- 25 Ibidem.
- 26 NL-HaNA, VOC, inv.nr. inv.nr. 13402, 12r, Eisen van de Heeren XVII in het jaar 1706, 20-08-1705.
- 27 NL-HaNA, VOC, inv.nr. inv.nr. 1722, 1066v, Brief van de gouverneur van Ceylon aan Galle, 06-07-1706.
- 28 NL-HaNA, VOC, inv.nr. inv.nr. 1722, 1075r, Brief van een commandant in Galle, genaamd Nicolaas Welter, aan de gouverneur van Ceylon, 4-08-1706.
- 29 Idem, 1076v.
- 30 NL-HaNA, VOC, inv.nr. inv.nr. 1756, 1331r, Brief van Porto Novo aan de vestiging in Nagappattinam, 20-01-1708.
- 31 Bell, 'Excerpta Máldiviana no. 11 Dutch intercourse with the Máldives', 202.